

BONET, Eulàlia, LLORET, Maria-Rosa i MASCARÓ, Joan: *Manual de Transcripció Fonètica*, Bellaterra, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1998 («Manuals», 20).

Des de la perspectiva dels estudiants de Filologia, la transcripció fonètica és un dels aspectes més àrids d'aquesta disciplina perquè requereix, d'una banda, l'aprenentatge d'un codi de representació dels sons i, d'altra banda, un important entrenament auditiu per tal de poder distingir amb claredat allò que s'ha de transcriure. Aquesta idea, la recullen també, en el Prefaci, els autors del manual que ressenyem: «Per fer transcripció fonètica cal reconèixer cada so i saber quin símbol el representa i per reconèixer un so, no n'hi ha prou de tenir una bona orella, sinó que cal entrenar-la» (p. 7). Així doncs, per tal de facilitar la tasca dels estudiants quan han de fer aquest exercici, és necessari que existeixin eines que els ajudin a *entrenar l'orella*. El manual de Bonet, Lloret i Mascaró es proposa precisament aquest objectiu, és a dir, proporcionar a l'alumne l'entrenament que li cal.

És important subratllar el fet que la publicació d'aquest llibre, en català, cobreix unes carències importants en el domini de l'ensenyament de la Fonètica. No hi havia al mercat, fins ara, cap producte que complís les funcions d'aquest manual i que estigués escrit en la nostra llengua. Això no significa que es tracti d'un manual de transcripció fonètica del català exclusivament. Al contrari, i aquest és, potser, un dels trets més rellevants del llibre, és un manual de transcripció fonètica general, però escrit en català. Això vol dir que posa a l'abast de l'estudiant, en català, conceptes i exercicis que fins ara només podia trobar, en el millor dels casos, en anglès.

L'obra comença amb un prefaci on els autors exposen els seus objectius i presenten, molt breument, el contingut del llibre. El primer capítol està dedicat a la transcripció fonètica: es defineixen els seus objectius, es comenten els alfabet fonètics i, de manera precisa i clara, es fa referència a l'Alfabet Fonètic Internacional (AFI): quins símbols el constitueixen (amb exemples dels sons que representen), quin ús es fa de l'AFI i quines són les seves últimes versions. Cal afegir que, a la contraportada del llibre, s'hi reproduïxen els símbols i els quadres de sons, de manera que el lector pot consultar directament aquesta informació sense haver de passar constantment, amunt i avall, fulls del llibre. Creiem que això és un gran encert editorial que facilita molt la lectura i la consulta d'aspectes concrets de l'AFI.

El segon capítol és, també, de caràcter descriptiu i fa referència al mecanisme de la producció dels sons. Els conceptes que s'hi expliquen són coneguts i es poden trobar, aquests sí, a diversos manuals. Però també sembla obvi que la coherència del discurs ha fet que els autors es veiessin obligats a explicar com es produeixen les diverses classes de sons de la parla, sobretot perquè, en els capítols següents, fan referència a nocions desenvolupades en aquest.

El tercer capítol es titula *Els símbols de l'AFI* i consisteix en una descripció exhaustiva, i amb exemples, de cadascun dels sons que es poden trobar a les diverses llengües, agrupats en classes i ordenats en funció del símbol que l'AFI utilitza per representar-los. La informació que s'hi ofereix és, en primer lloc, la re-

ferent al mecanisme de producció de cada so (el seu mode d'articulació, el seu punt d'articulació, l'acció de les cordes vocals, l'acció de les cavitats nasals si n'hi ha, etc.); després, la referent a les llengües en les quals es troba el so que es descriu (amb els exemples adequats) i, finalment, la referent a les variants que pot presentar cadascun dels sons descrits. Així doncs, en aquest capítol es pot trobar, tant la caracterització dels sons propis del català, com la caracterització de sons que pertanyen a llengües allunyades de les indoeuropees (per exemple, els clics característics de les llengües africanes). El capítol acaba amb una sèrie d'observacions sobre de quina manera l'AFI permet de transcriure els accents, l'augment de durada de les vocals, el to i l'entonació. Aquestes observacions deixen clar, una vegada més, que la transcripció fonètica és molt més precisa pel que fa als sons que no pas pel que fa als elements suprasegmentals.

El quart capítol és el més innovador i, sense cap mena de dubte, el més interessant i útil per als estudiants perquè està completament dedicat als exercicis. Els autors es proposen una sèrie d'objectius amb els esmentats exercicis: «saber quines propietats articulatòries corresponen a un so concret, associar els diversos símbols de l'AFI amb els sons que representen, distingir un so d'altres amb característiques semblants, saber transcriure seqüències curtes inventades amb qualsevol combinació de sons i, finalment, saber transcriure seqüències reals de llengües o dialectes diferents» (p. 101). Els exercicis han estat concebuts com una introducció gradual a la transcripció fonètica, estan centrats en els sons de les llengües més properes i, per a la seva resolució, es practica molt poc l'ús dels diacrítics (que, de vegades, compliquen excessivament la tasca dels alumnes). Es poden dividir en dues grans categories: aquells que, per ésser resolts, necessiten el suport de material enregistrat i aquells que no necessiten suport auditiu. D'aquesta última observació es dedueix que el manual va acompanyat d'una cinta en la qual es poden trobar les gravacions corresponents a la primera categoria d'exercicis. Tant les qüestions que cal resoldre sobre el paper com les que necessiten els enregistraments van creixent en complexitat, partint de casos en què només es demana identificar els símbols corresponents a sons aïllats fins a problemes molt més complexos com la identificació i/o transcripció de seqüències. L'enregistrament inclou també una petita sèrie d'exercicis sobre accentuació i entonació. Afirmàvem més amunt que aquesta part del llibre era la més interessant per als estudiants i creiem que, el fet d'incloure les solucions dels exercicis al final del capítol, fa que sigui possible, a més a més, utilitzar aquest manual com a material d'autoformació ja que d'aquesta manera no és necessària la presència del professor per controlar l'entrenament auditiu de l'estudiant, el qual pot repetir un exercici tantes vegades com vulgui o, fins i tot, decidir que no cal resoldre alguns dels exercicis proposats.

El capítol cinquè inclou una informació molt útil no només per als estudiants sinó per a tots aquells que, en un moment o altre, necessitin utilitzar la transcripció fonètica: es tracta de les quatre últimes versions de l'AFI (1951, 1979, 1993, 1996) que, com és sabut, és sotmès periòdicament a revisions i actualitzacions que introdueixen canvis tant en els símbols utilitzats com en els diacrítics.

El llibre acaba amb un índex de llengües (nom de la llengua, família a la qual pertany i llocs on es parla més), un glossari de la terminologia utilitzada i una bibliografia.

De tot el que acabem de dir es desprèn que aquesta obra és una eina de treball extraordinàriament útil, especialment per als estudiants, perquè els ajudarà a entrenar l'oïda no només per fer transcripció fonètica sinó també, per exemple, per poder aprendre amb més facilitat els sons d'una llengua estrangera. Creiem que, a banda d'ésser interessant per als cursos de *Fonètica*, és també un manual ideal per utilitzar en els cursos d'*Introducció a la lingüística* on s'acostumen a explicar qüestions relacionades amb la transcripció fonètica i per als quals, fins ara, no es disposava de material adient per treballar amb la màxima eficàcia. No podem, per tant, fer altra cosa que celebrar la iniciativa dels autors i també la del Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona per haver inclòs aquest treball en la seva col·lecció de *Manuais*.

DOLORS POCH OLIVÉ

BRANCHADELL, Albert: *Liberalisme i normalització lingüística*, Barcelona, Editorial Empúries, 1997 («Biblioteca Universal», 103).

Tot i que parteix d'una premissa qüestionable des d'alguns punts de vista (premissa que estableix que «en realitat, hi ha raons per creure que el liberalisme és la filosofia politicomorale vigent [...] i que és universalment acceptat», p. 8), l'autor, assumint molt coherentment els postulats d'aquesta doctrina, ens presenta una obra que es caracteritza per intentar fer conciliables el liberalisme i l'actual política de normalització lingüística, intent que li permetrà, per una banda, legitimar —tot i que amb algunes modificacions— aquest procés normalitzador endegat per la Generalitat de Catalunya (i intentar que sigui un procés àmpliament assumit per la població catalana) i, per l'altra, fer que des de posicions *liberals* es pugui acceptar, irremeiablement, la normalització lingüística. Avancem, d'entrada, que per aconseguir això, l'autor es valdrà d'una estratègia logicodeductiva —amb una sòlida base argumentativa— que suposa un salt qualitatiu molt important —i, per això, arriscat— respecte als continguts i als procediments presents en d'altres obres que atenyen també la temàtica lingüística des del vessant de la política i de la planificació.

Quins són els elements que l'autor aporta en aquest terreny? Quins arguments esgrimeix per dur a la pràctica aquest objectiu conciliador?

El primer element que incorpora en el seu assaig és una aproximació al marc conceptual propi del liberalisme: si el que es vol és fer compatibles dos aspectes —liberalisme i normalització lingüística—, cal veure què és característic de cadascun d'ells; i això és el que es proposa l'autor en els dos primers capítols. Així, en el capítol 1 se'ns presenten els axiomes caracteritzadors del liberalisme: segons Brancha-